

Sygn. akt III AUa 1401/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 czerwca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Marek Szymanowski

Protokolant: Konrad Kacprzyński

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 30 czerwca 2022 r. w B.

sprawy z odwołania A. Ż.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o rekompensatę

na skutek apelacji wnioskodawcy A. Ż.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 5 sierpnia 2021 r. sygn. akt V U 1275/20

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i II oraz poprzedzającą go decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 22 września 2020 r. w ten sposób, że przyznaje A. Ż. prawo do rekompensaty od dnia 1 lipca 2020 r.;

II. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu za pierwszą instancję od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz A. Ż. kwotę 180 (sto osiemdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia 8 lipca 2022 r. do dnia zapłaty;

III. zasądza tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz z A. Ż. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia uprawomocnienia się tego punktu orzeczenia do dnia zapłaty.

Sygn. akt III AUa 1401/21

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 22 września 2020 r. wydaną na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) odmówił A. Ż. prawa do rekompensaty, bowiem w ocenie organu wnioskodawca nie udowodnił wymaganego okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach przed 1 stycznia 2009 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie uwzględnił jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w okresach od 25 kwietnia 1994 r. do 6 lipca 1998 r., od 7 lipca 1998 r. do 31 lipca 2001 r. oraz od 1 sierpnia 2001 r. do 31 grudnia 2008 r. w (...) S. A., gdyż były to stanowiska kierownicze a z posiadanej dokumentacji wynika, że wnioskodawca wykonywał szereg prac związanych z organizacją i planowaniem,

natomiast brak jest wymogu stałej i w pełnym wymiarze czasu pracy nadzoru nad pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach.

W odwołaniu od powyższej decyzji A. Ż. zaskarżył ją w całości i zarzucił obrazę przepisów prawa materialnego tj. art. 21 i 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) w związku art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (DZ. U. z 1983 r., nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez uznanie, że odwołujący nie udowodnił co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i tym samym nie spełnia on warunków pozwalających na przyznanie odwołującemu prawa do rekompensaty za prace w warunkach szczególnych. Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji i przyznanie odwołującemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 5 sierpnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił odwołanie i zasądził od A. Ż. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy ustalił, że A. Ż. urodził się (...) W dniu 28 lipca 2020 r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wniosek o emeryturę z rekompensatą. Organ rentowy decyzją z 22 września 2020 r. przyznał wnioskodawcy emeryturę, a kolejną decyzją z tego samego dnia odmówił rekompensaty. Uznał odwołującemu staż pracy w szczególnych warunkach w wymiarze 9 lat, 2 miesiące i 23 dni.

Zgodnie z art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924 ze zm.) rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Stosownie do art. 21 rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat; rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W świetle art. 23 ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę (ust. 1). Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2).

Natomiast art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) stanowi, że urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3. Natomiast w myśl ust. 2 cytowanego przepisu - dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ustępie 1 za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

W tym też zakresie należy stosować przepisy obowiązującego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Zgodnie z § 3 i 4 ww. rozporządzenia pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienionych w wykazie A nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn oraz posiada wymagany okres zatrudnienia wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W świetle § 2 ust. 1 rozporządzenia okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy,

w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Powyższe okresy pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Sąd Okręgowy przypomniał, że dla oceny, czy pracownik pracował

w szczególnych warunkach, nie ma istotnego znaczenia nazwa zajmowanego przez niego stanowiska, tylko rodzaj powierzonej mu pracy - rzeczywiście wykonywanych zadań pracowniczych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2009 r., I PK 194/2008; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 26 września 2012 r., II AUa 488/12). Praca w szczególnych warunkach to praca wykonywana stale (codziennie) i w pełnym wymiarze czasu pracy (przez 8 godzin dziennie, jeżeli pracownika obowiązuje taki wymiar czasu pracy) w warunkach pozwalających na uznanie jej za jeden z rodzajów pracy wymienionych w wykazie stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Z uwagi na konieczność ustalenia, czy powołane przez odwołującego okresy zatrudnienia należało zaliczyć do okresu pracy w szczególnych warunkach Sąd przeprowadził postępowania dowodowe. Oparł się w tej mierze na dołączonej do akt dokumentacji emerytalnej, aktach osobowych, jak również zeznaniach świadków i opinii biegłego.

Chronologiczna ocena treści akt osobowych dotycząca spornych okresów wskazuje, że A. Ż. był zatrudniony w (...) S. A. w okresie od 25 kwietnia 1994 r. do 6 lipca 1998 r. na stanowisku kierownika magazynu paliw, w okresie od 7 lipca 1998 r. do 31 października 1999 r. na stanowisku p.o. zastępcy kierownika zakładu, w okresie od 1 listopada 1999 r. do 31 lipca 2001 r. na stanowisku zastępcy kierownika zakładu, w okresie od 1 sierpnia 2001 r. do 31 grudnia 2008 r. na stanowisku zastępcy kierownika ds. handlowych.

Praca odwołującego na stanowisku:

- kierownika magazynu paliw obejmowała przede wszystkim: przyjmowanie na stan magazynowy towarów i opakowań, sporządzanie i nadzór na prawidłowym sporządzaniem dokumentacji magazynowej, nadzór nad właściwym przechowywaniem towarów oraz współdziałanie przy pobieraniu próbek laboratoryjnych, wydawanie towarów i opakowań odbiorcom oraz nadzór nad ich załadunkiem, nadzór nad stanem technicznym urządzeń pomiarowych, zbiorników, instalacji zbiornikowych, urządzeń za i wyładowniczych, współpraca z (...) i innymi przewoźnikami w zakresie odbioru i ekspedycji, nadzór nad prawidłowym oznakowaniem i plombowaniem zbiorników, tras studzienek i króćców zalewowych oraz malowaniem i szablonowaniem beczek, nadzór oraz kontrola zaopatrzenia stacji benzynowych w produkty naftowe, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

- p.o. zastępcy kierownika zakładu oraz na stanowisku zastępcy kierownika zakładu: zaopatrywanie alimentowanych stacji paliw w produkty naftowe, prowadzenie sprzedaży hurtowej produktów naftowych, kontrola alimentowanych stacji paliw pod kątem stanu zapasów, bieżące monitorowanie rynku lokalnego, pozyskiwanie nowych odbiorców hurtowych paliw, pozyskiwanie nowych firm na tankowanie bezgotówkowe, nadzór nad prawidłowym i zgodnym z obowiązującymi przepisami przyjmowaniem towarów i opakowań, nadzór nad prawidłowością sporządzania dokumentacji i ewidencji książkowych; załadunkiem towarów i opakowań, stanem technicznym urządzeń pomiarowych, stanem technicznym zbiorników, instalacji zbiornikowych, urządzeń za i wyładowniczych, nadzór nad prawidłowym oznakowaniem i plombowaniem zbiorników, tras studzienek i króćców zalewowych oraz malowaniem i szablonowaniem beczek. Ponadto do obowiązków odwołującego jako zastępcy kierownika należało kształtowanie świadomości marketingowej pracowników i członków załóg stacji paliw.

- zastępcy kierownika bazy: nadzór nad przyjmowaniem, magazynowaniem i ekspedycją paliw płynnych, dostosowanie możliwości ekspedycyjnych do wahań na rynku paliwowym, zapewnienie stałej i sprawnej obsługi klientów, nadzór nad prawidłowością prowadzonych rozliczeń przyjmowanych i wydawanych paliw, nadzór nad

prawidłowością świadczonych usług przeładunkowych produktów, utrzymywanie w ciągłej sprawności techniczno-ruchowej urządzeń i instalacji,

- zastępcy Kierownika Terminalu (...) (bezpośredni nadzór nad: Dyspozytorem Przeładunku, Inspektorem ds. technicznych, Starszym Magazynierem i Specjalistą ds. rozliczeń i ewidencji): nadzór nad organizacją i bezpieczeństwem pracy w zespole przeładunków kolejowych, koordynacja prac z kolejowym urzędem celnym, agencjami celnymi i przewoźnikami kolejowymi, nadzór nad przyjęciem od przewoźnika rozładunku lub przeładunku, dostaw paliwa i mediów przeładowywanych usługowo, utrzymywanie stałych klientów z klientami zewnętrznymi.

Świadczenie pracy w szczególnych warunkach z 27 lipca 2020 r. zaświadcza, że A. Ż. w powyższych okresach stale i pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace: kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie na stanowiskach: kierownik magazynu paliw (od 25 kwietnia 1994 r. do 6 lipca 1998 r.), p.o. zastępcy kierownika zakładu (od 7 lipca 1998 r. do 31 października 1999 r.), zastępca kierownika zakładu (od 1 listopada 1999 r. do 31 lipca 2001 r.), zastępca kierownika ds. handlowych (od 1 sierpnia 2001 r. do 31 grudnia 2008 r.).

Sąd Okręgowy wskazał jednak, że świadectwo pracy w warunkach szczególnych, nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., i podlega kontroli zarówno co do prawidłowości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej, gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem treść świadectwa pracy oraz świadectwa pracy w szczególnych warunkach może podlegać weryfikacji. Dokonana przez pracodawcę w świadectwie pracy w szczególnych warunkach ocena charakteru zatrudnienia pracownika nie jest dla sądu wiążąca, dokument ten podlega co do swojej wiarygodności i mocy dowodowej takiej samej ocenie, jak każdy inny dowód. Świadectwo pracy jako dowód z dokumentu prywatnego nie ma silniejszej mocy dowodowej niż inne środki dowodowe.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że decydującą rolę w analizie charakteru pracy ubezpieczonego, z punktu widzenia uprawnień emerytalnych, ma możliwość jej zakwalifikowania pod konkretną pozycję wymienioną w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Rozporządzenie to wymienia enumeratywnie rodzaje wykonywanych prac, które uznawane są za pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W poz. 24 działu XIV załącznika A rozporządzenia wskazano kontrolę międzyoperacyjną, kontrolę jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. W wykazie A rozporządzenia są wymienione m. in. prace: przetwórstwo, magazynowanie, przepompowywanie, przeładunek, transport oraz dystrybucja ropy naftowej i jej produktów (dział IV, poz. 19).

Zgodnie z ugruntowanym już orzecznictwem Sądu Najwyższego, jeżeli kontrola lub nadzór były bezpośrednio sprawowane na oddziałach lub wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane było szczególne zatrudnienie, to bezpodstawną i nieuprawnioną jest restrykcyjna wykładnia, która wyklucza możliwość zaliczenia okresów bezpośrednio sprawowanej kontroli lub dozoru prac szkodliwych do wymaganego stażu pracy dla celów nabycia emerytury w niższym wieku emerytalnym (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2009 r., II UK 333/08). Przy czym, dozór inżyniersko-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie A - aby mógł być uznany za pracę w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - musi, zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w uzasadnieniu wyroku z dnia 3 grudnia 2013 r. I UK 184/13, odpowiadać łącznie następującym warunkom:

- 1) musi być dozorem inżynieryjno-technicznym, czyli dozorem specjalistycznym, a nie dozorem „jakimkolwiek” (nie może być „zwykłym” dozorem wykonywanym w ramach pracowniczego podporządkowania kierownictwu pracodawcy);
- 2) musi być sprawowany „na oddziałach i wydziałach”, czyli powinien być wykonywany bezpośrednio w określonym, skonkretyzowanym środowisku pracy, w którym istnieje narażenie na czynniki o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub powodujące znaczny stopień uciążliwości pracy albo wymagające wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia;
- 3) powinien dotyczyć prac zgodnych z wykazami prac w szczególnych warunkach (zawartymi w załącznikach do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.) i wykonywanych bezpośrednio przez osoby, nad którymi sprawowany jest nadzór;
- 4) musi być wykonywany stale przez osobę nadzorującą, czyli nie może mieć charakteru okazjonalnego (peryferyjnego);
- 5) powinien być sprawowany w pełnym wymiarze czasu, jaki obowiązuje osobę nadzorującą na zajmowanym przez nią stanowisku.

Odwołujący przesłuchany w charakterze strony zeznał, że w spornych okresach jego praca polegała na dopilnowaniu obrotu paliw (produktów naftowych i chemicznych) na terenie terminalu: nadzorował przyjęcie i wydawanie paliw, nadzorował pracę dyspozytora, operatorów wsparcia (pracowników obsługujących cykl ważenia), laborantów. Oprócz terminali do przeładunku paliw funkcjonował także terminal gazowy (propan/butan). 98 % czasu pracy poświęcał na obchody, sprawdzanie prawidłowości przeładunku, oplombowaniu i oznakowaniu cystern oraz przygotowaniu do wysyłki.

Świadek R. C. (1), zatrudniony na stanowisku kierownika terminala zeznał, że odwołującemu podlegało 6 mistrzów wsparcia produkcji oraz 16 osób (operatorzy wsparcia produkcji). Na jednej zmianie pracowało 2 mistrzów i 6-7 operatorów. Terminal zajmuje się obrotem paliwami tj. przyjęcie dostaw kolejowych, magazynowanie paliwa w zbiornikach, wydawaniem paliwa na autocysterny własne i hurtowników. Odwołujący zajmował się sprawami technicznymi i technologicznymi, był odpowiedzialny za przyjęcie przesyłek od przewoźnika (dostawy kolejowej od przewoźnika), proces ważenia cystern, prawidłowość podłączenia cystern do rurociągów rozładunkowych.

Z zeznań świadka J. P. (1) wynika, że odwołujący na autocysternach nadzorował magazyniera, pracowników nalewających paliwo, na przeładunku dyspozytora (dyspozytorowi podlegali operatorzy pomp i sprzęzarek) i podległych pracowników.

Zdaniem Sądu zeznaniom świadków i odwołującego należy dać wiarę i uznać za prawdziwe. Są one obiektywne i spójne, pozostają w logicznym związku z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Świadkowie szczegółowo wymienili czynności jakie wykonywał odwołujący w spornych okresach.

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu bhp na okoliczność ustalenia czy charakter wykonywanych czynności przez A. Ż. w spornych okresach pozwala na ich zakwalifikowanie do prac w szczególnych warunkach określonych w wykazie A zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Biegły sądowy w sporządzonej przez siebie opinii (k. 67-82) wskazał, że odwołujący świadcząc pracę na stanowisku kierownika magazynu paliw nadzorował pracę magazynierów Magazynu (...), a więc pracowników wykonujących prace w warunkach szczególnych w oparciu o wymagania ujęte w Wykazie A, Dziale IV, poz. 19 (przetwórstwo, magazynowanie, przepompowywanie, przeładunek, transport oraz dystrybucja ropy naftowej i jej produktów) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. Tym samym zdaniem biegłego praca odwołującego się na w/w stanowisku może być uznana jako wykonywana w warunkach szczególnych w oparciu o wymagania ujęte w

Wykazie A, Dziale XIV, poz. 24 (kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżyniersko - techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie). A. Ż. na stanowisku p.o. zastępcy kierownika Zakładu (...) w S. oraz zastępcy kierownika Zakładu (...) w S. nadzorował pracę mistrzów wsparcia produkcji, kierownika magazynu paliw, inspektora ds. technicznych, specjalistę/referenta ds. rozliczeń, dyspozytorów, a także realizował czynności w zakresie sprzedaży hurtowej i marketingu produktów naftowych. Powyższe czynności nie są pracami wykonywanymi w warunkach szczególnych (nie wiązały się bowiem ze stałym, bezpośrednim oraz wykonywanym w pełnym wymiarze czasu pracy czynności wymienionych w wykazie - np. magazynierów, operatorów urządzeń nalewających). Praca na stanowisku zastępcy kierownika ds. handlowych obejmowała przede wszystkim nadzór nad przyjmowaniem, magazynowaniem i wydawaniem produktów; nadzór nad realizacją planu zabezpieczenia technicznego bazy; ekspedycją paliw pod kątem ustalonych zadań wywozowych. Zgodnie z zeznaniami świadka R. C. (1) osoba zatrudniona na stanowisku mistrza wsparcia produkcji to pracownik kierujący zmianą, w skład której wchodzi od 1 do 4 operatorów wsparcia. Operatorzy to grupa odpowiedzialna za magazyn paliw, tj. paliwa tłoczonego z „torów” do zbiorników magazynowych, odpowiadają za magazynowanie i wydanie paliwa. Grupy pracują na zmiany (na 1 zmianie jest dwóch mistrzów i 6 - 7 operatorów). Biegły wyjaśnił, że prace operatorów wsparcia są pracami wykonywanymi w warunkach szczególnych w oparciu o wymagania ujęte w Wykazie A, Dziale IV, poz. 19. Bezpośredni i stały nadzór nad tymi pracami sprawował mistrz wsparcia (tj. czynności wykonywane w warunkach szczególnych - Wykaz A, Dział XIV, poz. 24). Z powyższego nie wynika, że bezpośredni i stały nadzór w pełnym wymiarze czasu pracy był wykonywany przez odwołującego. Zgodnie z zeznaniami świadka R. C. (1) odwołujący zajmował się technicznym i organizacyjnym zabezpieczeniem możliwości wykonywania czynności przyjmowania, magazynowania oraz wydawania produktów - w tym przyjęcie przesyłek od przewoźnika i dostarczenie ich do odbiorców, ale również czynności analityczne, dokumentacyjne, planistyczne i zaopatrzeniowe związane z działalnością terminalu.

Tym samym zdaniem biegłego, uwzględniając także fakt, że odwołujący wykonywał również swoje obowiązki na „obiekcie”, nie można stwierdzić, że praca odwołującego w spornym okresie stale, bezpośrednio i w pełnym wymiarze czasu wykonywana była tylko przy pracach wymienionych w Wykazie (jako prace wykonywane w warunkach szczególnych).

Całość dokumentacji załączonej do akt sprawy nie pozwala na stwierdzenie, że odwołujący w spornych okresach z wyłączeniem stanowiska kierownika magazynu paliw (w wymiarze 4 lat, 2 miesięcy i 12 dni) - wykonywał pracę w warunkach szczególnych, w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danych stanowiskach pracy w oparciu o wymagania określone w wykazie A, dziale XIV, poz. 24, rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.

Swoje stanowisko biegły podtrzymał w opinii uzupełniającej w związku z uwagami zgłaszanymi przez odwołującego (k. 100-107). Dodatkowo wskazał, że sam fakt pracy na terenie Terminalu (...)/ Zakładu (...)/Bazy (...) nie jest wystarczający do uznania danej pracy jako wykonywanej w warunkach szczególnych w oparciu o wymagania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r.- potwierdzeniem tego jest (miedzy innymi) Zarządzenie nr 13/88 Naczelnego Dyrektora Centrali (...), w którym to są wskazane wybrane stanowiska pracy (a nie wszyscy pracownicy Terminalu (...)/ Zakładzie (...)/ Bazy (...)). Wbrew twierdzeniu wnioskodawcy praca przy powyższych czynnościach nie była narażona na działania czynników szkodliwych, na jakie narażeni byli operatorzy urządzeń nalewających i bezpośrednio przy tych stanowiskach. Nie była dozorem inżyniersko-technicznym, czyli dozorem specjalistycznym (sprawowanym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy), ponieważ bezpośredni nadzór nad pracami wykonywanymi przez pracowników w warunkach szczególnych sprawowali: mistrzowie wsparcia produkcji, kierownik magazynu paliw, a także nadzór nad pracą inspektora ds. technicznych, specjalistę ds. rozliczeń i dyspozytorów. Praca w Terminalu (...)/ Zakładzie (...)/Bazie Paliw odbywała się w systemie zmianowym. Powyższe nie pozwala na stwierdzenie, że odwołujący stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał dozór specjalistyczny (inżyniersko - techniczny) nad pracownikami wykonującymi swoje obowiązki w warunkach szczególnych. Czynności administracyjno - biurowe wykonywane przez odwołującego związane (miedzy innymi) z: zaopatrywaniem alimentowanych stacji paliw w produkty naftowe, prowadzeniem sprzedaży hurtowej produktów naftowych, kontrolą alimentowanych stacji paliw pod kątem stanu zapasów, bieżącym monitorowaniem rynku lokalnego, pozyskiwaniem

nowych odbiorców hurtowych paliw, pozyskiwaniem nowych firm na tankowanie bezgotówkowe, nadzorem nad prawidłowością sporządzania dokumentacji i ewidencji książkowych, dostosowaniem możliwości ekspedycyjnych do wahań na rynku paliwowym, zapewnieniem stałej i sprawnej obsługi klientów, nie były związane z bezpośrednim nadzorem nad pracą pracowników wykonujących swoje czynności w warunkach szczególnych w oparciu o wymagania rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. i nie mogą być uznane jako wykonywane w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy podzielił w pełni wywody zawarte w opinii biegłego uznając ją za fachową, logiczną, pełną i należycie umotywowaną. Biegły dysponował wymaganymi w sprawie kwalifikacjami i odpowiednią wiedzą, a opinię oparł na zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym. Opinię uzasadnił odwołując się do specyfiki pracy A. Ż. w spornych okresach. W konsekwencji powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż wnioskodawca nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności dozoru technicznego nad pracami w szczególnych warunkach przez okres co najmniej 15 lat i nie spełnia więc warunków do przyznania rekompensaty na podstawie art. 21 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, co przesądziło o oddaleniu art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. zasądzeniu od wnioskodawcy na rzecz organu kosztów procesu na podstawie art. 98 k.p.c. i 99 k.p.c. w zw. § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265).

W apelacji od tego wyroku wywiezionej odwołujący, zaskarżył go w całości i zarzucam:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego tj.:

1) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wadliwą ocenę dowodów prowadzącą do błędnych ustaleń faktycznych, a polegającą na:

a) błędnym uznaniu, że odwołujący nie legitymuje się co najmniej 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, będącym obligatoryjną przesłanką przyznania rekompensaty, gdyż nie pracował w warunkach szczególnych w okresie od 7 lipca 1998 r. do 31 grudnia 2008 r., podczas gdy z dowodów z dokumentów w postaci świadectwa pracy w warunkach szczególnych z dnia 27 lipca 2020 r., wykazu stanowisk na których wykonywana była praca w warunkach szczególnych sporządzonego przez pracodawcę odwołującego oraz dowodów z zeznań świadków oraz odwołującego (znacznik czasowy 00: 03: 22 i 00: 12: 48 rozprawy z dnia 17 grudnia 2020 r., oraz znacznik czasowy 00: 03: 26, 00: 16: 12 i 00: 34: 46 rozprawy z dnia 9 lutego 2021 r.) wynika zakres oraz warunki rzeczywiście wykonywanych przez odwołującego obowiązków, które to wskazują, że odwołujący w okresie od 7 lipca 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. stale i w pełnym wymiarze wykonywał pracę w warunkach szczególnych określoną w Dziale XIV poz. 24 wykaz A Rozporządzenia z dnia z 7 lutego 1983 r.;

b) błędnym ustaleniu, że odwołujący podczas pracy na stanowisku p.o. zastępcy kierownika zakładu, kierownika zakładu i zastępcy kierownika ds. handlowych wykonywał czynności związane z szeroko rozumianym handlem, czy marketingiem, co skutkowało uznaniem przez Sąd, że odwołujący nie wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy czynności związanych z nadzorem i kontrolą określonych w Dziale XIV poz. 24 wykaz A Rozporządzenia z dnia z 7 lutego 1983 r., podczas gdy z zeznań świadków i odwołującego (znacznik czasowy 00: 12: 48 rozprawy z dnia 17 grudnia 2020 r., oraz znacznik czasowy 00: 16: 12 i 00: 34: 46 rozprawy z dnia 9 lutego 2021 r.) wynikało, wprost, że odwołujący takich czynności nie wykonywał;

c) oparciu ustaleń w sprawie wyłącznie na podstawie opinii biegłego z zakresu bhp, w okolicznościach, gdy to Sąd powinien ocenić zgromadzony w sprawie materiał dowodowy (dokumenty, zeznania świadków), gdyż jest to prerogatywa organu rozpoznającego spór, a dodatkowo opinia ta, nie wyjaśnia żadnej konkretnej wątpliwości Sądu, tylko wprost odpowiada na pytanie „czy wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach”;

2) art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, dokonanie oceny dowodów wybiórczo i wbrew zasadom logicznego rozumowania oraz doświadczenia życiowego, polegające na przyjęciu, iż sporządzona na potrzeby niniejszego postępowania opinia biegłego z zakresu BHP stanowi miarodajny dowód w sprawie, podczas gdy przedmiotowa opinia stoi w opozycji do pozostałego materiału dowodowego zebranego w sprawie, w szczególności do zeznań odwołującego oraz świadków (znacznik czasowy 00: 12: 48 rozprawy z dnia 17

grudnia 2020 r., oraz znacznik czasowy 00: 16: 12 i 00: 34: 46 rozprawy z dnia 9 lutego 2021 r.), z których to dowodów jednoznacznie wynika, że zakres rzeczywiście wykonywanych obowiązków przez odwołującego oraz warunki, w jakich czynności te wykonywał odwołujący powinny doprowadzić do uznania, że odwołujący w okresie od 7 lipca 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. wykonywał stale i w pełnym wymiarze pracę w warunkach szczególnych określonej w Dziale XIV poz. 24 wykaz A Rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r.;

3) art. 227 w zw. z zw. z 232 w zw. z art. 278 k.p.c. poprzez nierozpoznanie wniosku dowodowego odwołującego zawartego w piśmie procesowym z dnia 30 kwietnia 2021 r. w przedmiocie dopuszczenia i przeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego z zakresu BHP w przypadku uznania przez Sąd, że istnieje konieczność posiłkowania się w niniejszej sprawie wiadomościami specjalnymi z zakresu BHP;

4) art. 327¹ § 1 pkt. 1 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego wyroku w sposób sprzeczny z w/w przepisem przejawiający się w tym, iż pomimo uznania przez Sąd I instancji dowodów z zeznań świadków i Odwołującego za wiarygodne nie wyjaśnił, dlaczego odmówił tym dowodom mocy dowodowej i oparł rozstrzygnięcie jedynie na podstawie dowodu z opinii biegłego z zakresu BHP;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1) art. 21 i 23 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) w związku z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887) w związku z § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r., Nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez uznanie, że odwołujący nie udowodnił, co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze i tym samym nie spełnia on warunków pozwalających na przyznanie odwołującemu prawa do rekompensaty za pracę w warunkach szczególnych, gdyż do okresu tego nie można zaliczyć jego pracy w charakterze p.o. zastępcy kierownika zakładu, zastępcy kierownika zakładu i zastępcy kierownika ds. handlowych wykonywanych w okresie od 7 lipca 1998 r. do 31 grudnia 2008 r., gdyż praca wykonywana na wskazanych stanowiskach i w tym okresie nie była pracą świadczoną stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w warunkach szczególnych i w związku z tym nie przysługuje mu prawo do rekompensaty,

2) § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i zapisów zawartych w wykazie A dział IV poz. 24 załącznika do tego rozporządzenia poprzez nieuznanie za pracę w warunkach szczególnych pracy wykonywanej w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku p.o. zastępcy kierownika zakładu, zastępcy kierownika zakładu i zastępcy kierownika ds. handlowych w okresie od 7 lipca 1998 r. do 31 grudnia 2008 r. z uwagi na wykonywanie przez odwołującego nadzoru również nad pracownikami niewykonywującymi pracy w warunkach szczególnych a także na niewykonywanie bezpośredniego nadzoru przez odwołującego nad pracownikami wykonywującymi pracę w warunkach szczególnych.

Wskazując na powyższe apelacja wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie odwołującemu prawa do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych i zasądzenie od organu na rzecz odwołującego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje.

Jako wniosek ewentualny apelacja formułowała wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji i zasądzenie od organu na rzecz odwołującego kosztów procesu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje

Apelację należało uznać za zasadną

Trafnie Sąd Okręgowy dostrzegł, że zgodnie z art. 21 ust. 1 ustawy z dnia z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz.U.2017.664 j.t.) rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma on okres pracy

w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Przy czym zgodnie z ust. 2 nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Nieco niezręczne sformułowanie ust. 2 wymaga doprecyzowania, iż jego istota sprowadza się nie do nabycia jakiejkolwiek emerytury na podstawie wspomnianej ustawy, lecz nabycia emerytury wcześniejszej, a zatem w obniżonym wieku emerytalnym (por. w tym zakresie wyroki Sądów Apelacyjnych: w W. z dnia 22 września 2017 r. III AUa 529/16 LEX nr 2409371; w G. z dnia 5 maja 2017 r. III AUa 2047/16 LEX nr 2348605 ; w G. z dnia 17 grudnia 2015 r. III AUa 717/15, LEX nr 1964970 ; w Ł. w wyroku z dnia 14 grudnia 2015 r. III AUa 1070/15, LEX nr 1979477). Inaczej rzecz ujmując nabycie emerytury przez odwołującego w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego decyzją z dnia 22 września 2020 r. (od miesiąca złożenia wniosku k. 33 a.r.) nie stało na przeszkodzie nabyciu prawa do rekompensaty.

W sprawie nie był sporny okres pracy w szczególnych warunkach zaliczony przez organ rentowy wymiarze 9 lat, 2 miesięcy i 23 dni (okres od 1.02.1985 do 24.04.1994 r. na stanowisku magazyniera magazynu paliw). Na etapie postępowania sądowego w oparciu o przeprowadzony dowód z opinii Sąd Okręgowy zaliczył (aprobuując opinię biegłego) także okres od 25.04.1994 r. do 6.07.1998 r. (4 lata 2 miesiące i 12 dni), co oznacza, przy akceptacji tych ustaleń także przez Sąd Apelacyjny, że do nabycia prawa do rekompensaty odwołującemu bezspornie dysponował okresem pracy w warunkach szczególnych w wymiarze ponad 13 lat i 5 miesięcy. Do prawidłowego zatem rozstrzygnięcia o wniesionej apelacji i tym samym o wniesionym odwołaniu i prawie do rekompensaty jest rozważenie czy i który ewentualnie z pozostałych okresów może być także zakwalifikowany jako praca w warunkach szczególnych. Z wchodzących w grę okresów okres zatrudnienia na stanowisku zastępcy zakładu ds. handlowych (1.08.2001 r. do 31.12.2008 r.) z pewnością nie był okresem pracy w warunkach szczególnych i rozważania Sądu Okręgowego i opinii biegłego w tym zakresie są jasne, przekonywujące i nie pozostawiają wątpliwości, iż w tym okresie nie można przyjąć pracy w nadzorze w pełnym wymiaru czasy pracy być sprawowany „na oddziałach i wydziałach”, nad pracownikami pracującymi bezpośrednio w określonym, skonkretyzowanym środowisku pracy, w którym istniało narażenie na czynniki o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub powodujących znaczny stopień uciążliwości pracy albo wymagające wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia. W tym zakresie już sama nazwa stanowiska profilowała jego zasadniczy sens i zakres obowiązków, których istotnym elementem była sprzedaż i marketing, na modernizującym się rynku paliw, co samo przez się zmniejszało liczbę stanowisk, na których wykonywano pracę w warunkach szczególnych.

Inaczej jednak zdaniem Sądu Apelacyjnego potraktować należy wcześniejszy okres pracy odwołującego na stanowisku p.o. zastępcy kierownika zakładu i zastępcy tegoż zakładu 7.07.1998 r. do 31.07.2001 r. W tym zakresie Sąd Apelacyjny nie podziela ustaleń Sądu Okręgowego (akceptującej bezkrytycznie w tym zakresie opinię biegłego) i dokonując odmiennej oceny materiału dowodowego uznaje ten okres za okres pracy w warunkach szczególnych. Do takiego wniosku prowadzi analiza zakresu obowiązków na tych stanowiskach (k. 68 in akt osobowych; k 76 i akt osobowych). Spośród wielu obowiązków przypisanych odwołującemu te zasadnicze i istotne wiązały przede wszystkim z bezpośrednim udziałem w odbiorze paliw (chemii i gazu) i dalszej redystrybucji albo z bezpośrednim nadzorem, wymagającym obecności na miejscu, na osobami wykonywującymi taką pracę (w warunkach szczególnych). Przede wszystkim jednym z podstawnych obowiązków była bieżąca kontrola prawidłowości i jakości i terminowości wykonywania pracy przez innych pracowników. Nadzór nad tymi pracownikami musiał być przy tym intensywny, bowiem w zakresie zadań szczegółowych wymienionych w zakresie obowiązków z 7.07.1998 r. na 30 punktów ponad połowa opisuje rodzaj nadzoru lub sprawowanej przez odwołującego kontroli nad szeroko rozumianym odbiorem i wydawaniem paliw (i innych produktów chemicznych). Specyfika paliw i innych produktów chemicznych, w szczególności ich łatwopalności i niebezpieczeństwa dla zdrowia i środowiska sprawia, że nie może pozbawiać nadzoru sprawowanego przez wnioskodawcę cech bezpośredniości, co potwierdza też materiał zebrany w sprawie ze źródeł osobowych.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego zakres obowiązków odwołującego na tym stanowisku nie zmienił się istotnie w porównaniu od stanowiska poprzedniego zaliczonego do pracy w szczególnych warunkach. Brak takiej jakościowej zmiany obowiązków odwołującego wynika też ze zeznań świadków, którzy wskazywali, że odwołujący na stanowisku

zastępcy kierownika zakładu i p.o. zastępcy kierownika (por. zeznania świadka J. P. k.36, R. C.) wykonywał podobne czynności co poprzednio. Wiarygodne są w tym zakresie również zeznania samego odwołującego A. Ż., które podał, że jego praca również na stanowisku kierownika polegała na dopilnowaniu obrotu paliw, a tylko formalnie rozszerzano mu zakres obowiązków, gdyż faktycznie cały czas nadzorował przyjęcie i wydawanie paliw. Jak podał, wjeżdżało np. 30 cystern kolejowych na skład i trzeba je było komisyjnie zważyć, a to wymagało jego osobistej obecności na miejscu. Każde ważenie było „ręczne”, bo w tym czasie nie było skomputeryzowanego procesu. Nadzorował wszystkie terminale do przeładunku paliw, chemii, gazu; w tym czasie przysługiwały mu posiłki regeneracyjne jak wszystkim pracującym w szczególnych warunkach. Zeznania odwołującego korespondują klarownie z pismem z dnia 18 kwietnia 2001r. (angażem na okres po 1 kwietnia 2001 r. k. 95 akt osobowych), gdzie wyraźnie wskazano, że jego stanowisko pracy jest zaliczone do warunków szczególnych. Nie budziło zatem wówczas wątpliwości, że praca odwołującego jest pracą w warunkach szczególnych i był o tym formalnie zapewniany przez swego pracodawcę, stąd nawet jeżeli niektóre punkty obszernego zakresu czynności odwołującego mogły nie należeć do prac w szczególnych warunkach, to musiały w ocenie samego pracodawcy dokonywanej wówczas - a nie po ćwierć wieku od jej wykonywania – mieć charakter marginalny i nie zmieniały dominującego charakteru prac wykonywanych w warunkach szczególnych. Trzeba zauważyć iż np. w przypadku pracy w kanałach (mechaników) także nie jest konieczne wykonywanie tej pracy przez całą dniówkę, lecz akceptuje się w orzecznictwie jej wykonywanie w dominującym zakresie 70-80 % czasu pracy (por. wyrok z dnia 24 lutego 2015 r. II UK 121/14 ; wyroku z dnia 21 stycznia 2014r. I UK 96/13 ; w postanowieniu SN z dnia 18 lutego 2014 r. (III UK 129/13, LEX nr 1648664). Słusznie wprawdzie Sąd Okręgowy uznał, iż świadectwo pracy w szczególnych warunkach nie ma mocy dokumentu urzędowego, niewątpliwie jednak jest wyrazem wiedzy i oceny pracodawcy jak traktuje poszczególne stanowiska pracy w swoim zakładzie pracy.

Reasumując Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, że ocena powyższego okresu pracy wnioskodawcy przez Sąd Okręgowy była wadliwa i bezkrytycznie oparta na opinii biegłego, co nie czyni zadość wymaganiu art 233 § 1 k.p.c. wszechstronnego rozważenia całego materiału dowodowego zebranego w sprawie. Zaliczenie zaś okresu 7.07.1998 r. do 31.07.2001 r. odwołującemu do prac wykonywanych w warunkach szczególnych powoduje, że spełnia on warunki posiadania okresu 15 lat pracy w szczególnych warunkach i tym samym spełnia przesłanki nabycia prawa do rekompensaty , o której mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych

Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny na zasadzie art. 386 §1 k.p.c. dokonał zmiany zaskarżonego wyroku.

O kosztach procesu w sprawie orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 1¹ i 3 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. uwzględniając stawki wynagrodzenia radcy prawnego za obie instancje, o których mowa w § 9 ust. 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U z 2018 r. poz. 265 j.t.).